

מה שנותן את חותמת הקדושה – שמן המשחה

"וידבר ה' אל משה לאמור. ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקינמן בשם מחציתו חמישים ומאתים וקנה בושם חמישים ומאתים. וקידה חמש מאות בשקל הקודש ושמן זית הין. ועשית אותו שמן משחת קודש רוקח מרקחת מעשה רוקח שמן משחת קודש יהיה. ומשחת בו את אוהל מועד ואת ארון העדות. ואת השולחן ואת כל כליו ואת המנורה ואת כליה ואת מזבח הקטורת. ואת מזבח העולה ואת כל כליו ואת הכיור ואת כנו. וקדשת אותם והיו קודש קודשים כל הנוגע בהם יקדש. ואת אהרון ואת בניו תמשה וקדשת אותם לכהן לי. ואל בני ישראל תדבר לאמור שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם. על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו לא תעשו כמוהו קודש הוא קודש יהיה לכם. איש אשר ירקח כמוהו ואש יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו."

שמן המשחה שעשייתו מוזכרת כאן אך השימוש בו מוזכר במקומות נוספים בפרקי המשכן וחונכתו. לכאורה כלי המשכן קדושים גם ללא המשיחה. אהרון ובניו נמשחו בשמן המשחה הזה המפורט כאן ומלכים נמשכו, אך לא נאמר כי נמשחו בשמן המשחה הזה. לא מפורט על שמן משחה נוסף שנעשה ומפורט כי שמן המשחה היה מכלי המשכן שנגנזו לפני החורבן. הקב"ה מטיל את האחריות על עשיית השמן ומאוחר יותר את השימוש בו על משה. או כחלק למה שמשה צווה על עצם האחריות על השמן. או כסגולה מיוחדת למשה לדורי דורות גם בדומה לקטורת המפורטת במצווה הבאה. אם כך נמצאת כאן מצווה חד פעמית למשה השמורה לדורי דורות עד למשיח והכל ממשה.

כג

מהו "בשמים ראש"? 1

"בשמים ראש" – חשובים.

מהו "קינמון בשם"? 2

"קינמון בשם" – לפי שהקנמון קליפת עץ הוא. יש שהוא טוב ויש בו ריח טוב וטעם ויש שאינו אלא כעץ, לכך הוצרך לומר "קינמון בשם" – מין הטוב.

מהו "מחציתו"? 1

"מחציתו חמישים ומאתים" – מחצית הבאתו תהא חמישים ומאתים, נמצא כולו חמש מאות כמו שיעור מר דרור. אם כן למה נאמר בו חצאין? גזרת הכתוב הוא להביא לחצאין להרבות בו ב' הכרעות. שאין שוקלין עין בעין.

מהו "וקנה בשם"? 2

"וקנה בושם" – קנה של בשם. לפי שיש קנים שאינן של בשם הוצרך לומר בשם. "חמישים ומאתים" – סך משקל כולו.

רש"י

מהו "מור"? 1

"מור" – קשה. והגאון תרגמה מוש"ק. והנה איננו מעצים, אף על פי שיש לו ריח טוב. ואומרים המביאים אותו, כי הוא נעשה בגרון הצבי, אולי כן הוא בהיותו לח.

מהו "בשמים ראש"? 2

"בשמים ראש" – שיוקח הראש מכל בושם, כי הוא הנכבד מהנשאר באחרונה. ואחר שאמרו "קנמון בשם" מה טעם להזכירו? אולי שיהיה מהנבחר, גם כן הקנה.

מהו "מחציתו"? 2

וקדמונינו אמרו כי משקל הכל שווה וככה נקבל. רק לא ידענו טעם למה הזכיר מחציתו. וטעם החצאין לא אבין כי אין מנהג בכל ארץ ישמעאל להוסיף על כל דבר שישקל אפילו כמשקל חרדל ואף כי בכל מעשה רוקח.

ראב"ע

מהו "בשמים ראש"? 3

ונראה בעיני כי בשמים גידולי אילנות. אבל "בשמים ראש" מיני שרף אילן או דברים שמוציאין מן הקרקע.

מהו "מור"? 2

"מר דרור" – חשוב בכל סוחרי המדינות.

רשב"ם

מהו "ואתה קח לך"? 1

"ואתה קח לך" – פשט הכתוב הוא שיקח הוא משלו שמן המשחה. מצוה זו אתה תעשנה ואינה כשאר המצוות שאני מצווך לנוכח וכוונתי שהזולת יעשה. והגם שכלל הכתוב השמן והסממנים בנדבת רבים. כאן גילה לו ה' כי יחפוץ בשל משה בפרטים אלו.

לא נעשה שמן המשחה זולתו – (כריתות ה) ולכן "ואתה קח לך" – אתה תעשה ולא זולתך.

אור החיים

מהו "ואתה קח לך"? 2

כל דבר הראי ליחסו בעצם וראשונה אל משה נאמר בו לשון "ואתה" ובדרך זה נאמר גם בשמן המשחה לשון "ואתה" כי הוא עשוי למשוך בו המשכן וכל כליו ואהרון ובניו וכל הכהנים הגדולים ומלכים.

משה היה ראשית והתחלה לכל נביאים וכהנים ומלכים וכל מיני שררה הכל הואצל ממנו. על כן צריכים להתדמות אליו בתואריו כי הוא היה "בישורון מלך" "ובשמים ראש" לכל הבשמים כי לו משפט הראשית ויושפע ממנו נר הנבואה ונר השררה. לכך היה משקל הבשמים "חמש מאות ומחציתו חמישים ומאתים" כנגד שני פעמים נר, כי אצלו נמצאו ראשונה שני נרות דולקים. ויודלק ממנו כל נר והוא אינו חסר כי פני משה כחמה המאירה לארץ ולדרים עליה והיא אינה חסרה ואורה מתמיד ואינו חסר לעולם. כך אמר הקב"ה אם רוצה אתה בקיומו של שמן משחה זה אז ו"אתה" – בעצמך, לא על ידי שליח תיקח אותו לך כי סגולה זו נתונה לך שכל דבר הנתון על ידך מתמיד לעולם כשמש נגדי. כמו התורה הנתונה על ידך נצחית כאור החמה. אבל פני יהושע כלבנה כי הוא הנחיל לישראל את הארץ ואין מתנה זו נצחית אלא כלבנה שהיא לפעמים נבנתה ולפעמים נפרצה ועל כן נאמר "שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם".

כלי יקר

מהו "מור"? 3

הוא הנעשה בגרון הצבי ובהיותו לח כתוב "ידי נטפו מור". ויתכן שיאמר "אריתי מורי" כי הוא דם נצטר בבטן החיה הדומה לצבי הידועה בארץ הודו ובלכתה בין השיחים בימי החום הגדול מגרדת בנפח ההוא והדם יוצא צרור ולוקטים אותו מן האחו. ואמר "וידי נטפו מור" כי הכתוב ידמה ריחו כאילו ידיו תיטופנה מריח ההוא נטפי מים.

ואחרים אמרו איך יכנס בקטורת ובשמן הקודש דם חיה טמאה, גם זו אינה קושיא, כי הלחות ההוא הנאסף בה מרוב הדם ויזוב ממנה בחייה אין בו לא טומאה ולא מאוס.

מהו "דרור"? 1

"דרור" – מלשון דרור שיהיה חופשי מן הזיוף והתערובת. ואולי נאמר שהצריך הכתוב להיותו חופשי, לומר שיוקח מן הצבי שהוא בהיותו חופשי מתהלך בין ערוגות הבשמים ומתענג כרצונו, כי כאשר ילכד ויעמוד ברשות אדם לא יעשה מור כי אם מעט ואיננו מבושם וזה דבר ברור. הנראה אלי מדברי רבותינו שאין המור "מוס"ק". המוסק ריחו מפיה בלא אור. ואין המוסק דבר נדבק כזפת שיחוץ. מי נמשל ל"מור"?

"צרור המור דודי לי" – זה אברהם.

מה המור הזה ראש לכל מיני בשמים, כך אברהם ראש לכל הצדיקים.

מה המור הזה אין מפית אלא באור, כך אברהם לא נודעו מעשיו עד שהושלך לכבשן האש.

ומה המור הזה כל מי שלוקטו ידיו מתמרמרות, כך אברהם ממרר עצמו ומסגף עצמו ביסורין.

והקרוב שהוא נקרא כן בלשון ערבי מור – שיש ממנו מינין. מור אחמר ואביץ ובו מקטירין. וריחו מפית באור ביותר. והנה כל הלשונות עברית וארמית וגם הערביים שוות בו. ובלשון אגדה פרסית או יוונית נקרא אנמרנין קרוב לזה. וגם בלשון רומיים נקרא מירא. ולהשוואת בו נראה שהוא המין ההוא והוא יחשב בסמים. מדוע ה"מור" בראש הבשמים?

ומה שאמרו שהוא ראש לכל הבשמים. שהזכירתו תורה בראשם או שהוא בהקטרה משובח מכולם. ואפשר שימצא עוד במינוי בעל ריח מבושם ביותר והוא הנקרא דרור. והלוקט לזה ידיו מתמרמרות שהוא מר כלענה.

מהו "דרור"? 2

"דרור" – שיהיה נקי מן הזיוף שמזייפים אותו תמיד. ויתכן כי לשון "דרור" בכל מקום נקיות.

"וידי נטפו מור ואצבעותי מור עובר" יתכן שיהיה שיעורו – וידי נטפו שמן מור. כי המנהג לסוך בו גם הידים לעדן ולרכך אותן. וכן "שמן המור" – שמשיר את השער ומעדן את הבשר והעניין כי השמן הזה מתקנין אותו במור ונקרא כן. ואני סבור שהוא אינמרגון המוזכר במדרש. וכן דרך השמות בשמנים בלשונות הגוים. גם יתכן שיוציאו מן המור שמן כאשר נעשה במצטק"י וזולתו מן הצמחים והנה ראוי לקרותו מור ושמן המור.

מהו ה"קינמון"?

"וקנמן בשם מחציתו" – לפי שהקנמון קליפת עץ הוא, יש שהוא טוב ויש בו ריח וטעם ויש שאינו אלא כעץ, לכך הוצרך לומר קנמון מן הטוב. רבי משה אמר שהוא קשר "סליכה". ראב"ע אמר שהוא העץ הטוב הנקרא "עיטיב". במדרש שיר השירים רבה אמרו שקנמון היה גדל בארץ ישראל והיו עיזים וצבאים אוכלים ממנו והנה הוא כעשב השדה ירעו אותו הצאן. ולפי דעתי הוא התבן המבושם הנקרא בערבי אדבר. בלשון הרומיים אשקיננט. והוא בשם חשוב והוא בלע"ז סאייקא דמיקא והוא מרעה לגמלים במקומו. ובינו בעל ההלכות כתב כגון קנמון וסנבל שדומים לתבן. והקידה ידועה מלשון הארמית שהיא קציעה וכן בערבי.

רמב"ן

מהם סיכומי הדעות על ה"מר דרור"?

"מר דרור" – לדעת הרמב"ם הוא מוס"ק – דם הצרור בחיה שבהודו. דעת הראב"ד והרמב"ן שהוא מין עשב או עץ מריח. ודרור היינו נקי מתערובות.

מה ההבדל בין מחצית לחצי?

"מחציתו" – יש הבדל בין מחצית ובין חצי. מחצית מציין רק אם חוצהו על ידי בני אדם עתה לשני חלקים.

מלבי"ם

מהו "ואתה קח לך"? 3

"ואתה קח לך" – דלא נימא קח לך בשליחות, משום הכי כתיב "ואתה" – בעצמך.

מה בין לקיחת השמן ובין לקיחת שמן המשחה?

בשמן פעם ראשונה יהיה משל משה ואחריו הביאו הנשיאים. אבל בשמן המשחה אי אפשר לומר כן, שלא היה נעשה אלא זה הפעם. ועל כן צריך לומר פירוש קח לך שיביאו לפניו והוא ישקול וימסור ליד הרוקחים.

ויותר נראה משום דכל פעולות שבשמן המשחה עשה משה לבדו שהוא בעצמו היה מושח את הכל על כן שייך בזה לשון "קח לך". מה שאין כן בקטורת של כל יום היתה עבודתו על ידי אהרן ובניו.

וציוה הכתוב שיהיה הבחיר והראש שבכל המינים.

מהו "דרור"? 3

"מר דרור" – כל אילן יש לו מקום גידולו בטבע ומובא למדינה אחרת ועמלים בו לגדלו שמה בתחבולות שהוא כמו בעל כורחו. אבל בכל התחבולות לא ייטב להתגדל כמו במקום גידולו בטבע וזהו משמעות "מר דרור" – הגדל חופשי ולא בתחבולות. הנצי"ב

מהו "ואתה קח לך"? 4

"ואתה קח לך" – רק לגבי השמן המשחה באה פנייה בנוסח שכזה, לומר לך שהכנת הדבר מוטלת על משה ועליו לבדו. הן על ידי שמן המשחה נתחנך ונתקדש המקדש על כל חלקיו בשם ה'. לפיכך צריך היה להתקינו רק על ידי משה, שהוא כלי הביטוי לרצון ה'. ושמן המשחה שעשה משה במדבר – רק בו היו מושחים את מלכי בית דוד ואת הכהנים הגדולים בכל הדורות.

מהו "בשמים ראש"? 4

"בשמים ראש" – בשמים ממין משובח ביותר.

מהו "דרור"? 4

"דרור" – משמעו בושם חופשי ונקי מכל חומר זר. רש"ר הירש

כד

מהו "קידה"? 1

"קידה" – שם שורש עשב ובלשון חכמים קציעה.

מהו "הין"? 1

"הין" – י"ב לוגין.

כיצד היה דרך עשייתו? 1

ונחלקו בו חכמי ישראל: רבי מאיר אומר בו שלקו את העיקרין. אמר לו רבי יהודה והלא לסוך את העיקרין אינו סיפק? אלא שראום במים שלא יבלעו את השמן ואחר כך הציף עליהם השמן עד שקלט הריח וקפחו לשמן מעל העיקרין. רש"י

מהו "קידה"? 2

"וקידה" – מהקבלה ידענו שהיא קציעה.

ראב"ע

כיצד היה דרך עשייתו? 2

"ושמן זית הין" – אין ספק שזאת הקצבה מהשמן לא היתה מספקת לסוך את כל אותם הבשמים. אבל בשלו השמן עם מי בשול הבשמים, או הציפוהו על מי שריתם עד תום המים על ידי בשול או על ידי חום מועט מתוך המים ונשאר השמן כמעשה הרוקחים. ובזה היתה מחלוקת בין רבותינו אם הספיק לבשול עם מי בושם או להציפו על מי שריתם ולהתיכם באיד על ידי חום מועט.

ספורנו

כה

מהו "רוקח מרקחת"? 1

"רוקח מרקחת" – רוקח שם דבר הוא והטעם מוכיח שהוא למעלה. וכל דבר המעורב בחבירו עד שזה קופח מזה או ריח או טעם, קרוי מרקחת.

מהו "רוקח מרקחת"? 2

"רוקח מרקחת" – רקח העשוי על ידי אומנות ותערובת.

מהו "רוקח"? 1

"מעשה רוקח" – שם האומן בדבר.

רש"י

מהו "רוקח מרקחת"? 3

"רוקח מרקחת" – רוקח על ידי רוקח, שנרקח השמן במים המרוקחים.

ספורנו

מהו "רוקח מרקחת"? 4

"רוקח מרקחת" – לפי הפשט כתושים ונתונים בשמן ועירבום יפה – לשון תערובת.

רשב"ם

מהו "רוקח מרקחת מעשה רוקח"? 1

על דרך הפשט היה מעשה השמן כדברי רבי יהודה שאמר: שראום במים שלא יבלעו את השמן. ואין השריה שיהיו במים לבדם. אבל נתנו הבשמים כתושים בכלי מלא מים והציפו עליהם שמן זית הין. ואחר כך נתנו הכלי על פי כלי אחר מלא מים. ונתנו על אש נחה גחלים עוממות ויבשלו עד יבושת המים וקלטו השמן עליו. כי כן מעשה הרוקחים בכל שמן מבושם. ולכך קיצר הכתוב וציוה שיעשו השמן הזה "רוקח מרקחת מעשה רוקח" ולא פירש המעשה, כי דרך הרוקחים ידועה בהם.

רמב"ן

מהו "רוקח מרקחת מעשה רוקח"? 2

"רוקח מרקחת מעשה רוקח" – רוקח הוא שם דבר. ובקטורת אמר "רוקח מעשה רוקח" כי הקטורת לא נתבשלו רק מה ששחקם וערבם יחד זה הוא הריקות שלהם, שעל זה אמר "מעשה רוקח". אמנם בשמן היה חוץ מרקחתה ששחקן וערבם שעליו אמר "מעשה רוקח", כמו בקטורת עוד רקיחה אחרת על ידי הבישול שהיא הרקיחה העיקרית, הוסיף "מרקחת". ושניהם יהיה "מעשה רוקח" רוצה לומר מעשה אומן הבקי במלאכה זו.

מלבי"ם

מהו "שמן משחת קודש"? 1

"ועשית אותו שמן משחת קודש" – בשעת עשייה יהיה לזה התכלית. וכבר ביארנו שהפעולה מתחלה במחשבת התכלית הרוחני מועיל הרבה להגיע לתכלית.

מהו "רוקח מרקחת מעשה רוקח"? 3

"רוקח" – משמעו תערובת.

"מרקחת" – משמעו על האש כדרך מרקחת.

"מעשה רוקח" – דלא כל המינים שוים בקליטתם את השמן. ויש נצרך הרבה אש ויש מעט על כן בשעת הרקח של הרבה מינים יחד יש להזהר להסיר איזה מין בשעת ריבוי האש. וכן יש עוד הרבה זהירות וזהו "מעשה רוקח" – שידע טבע כל מין איך הוא נרקח.

מהו "שמן משחת קודש"? 2

"שמן משחת קודש יהיה" – הבטחה הוא מה' שיהיה בזה השמן כח אלוקי לקדש את הדבר שנמשח בו.

הנצי"ב

מהו "רוקח"? 2

"רוקח" – מורה יותר על מכשיר זיקוק שהמים רותחים בו מאשר על מכתשת או מדוכה.

מהו "שמן משחת קודש"? 3

"שמן משחת קודש" – יש בכלל מושג הקדושה שתי תכונות המהוות את עיקר מהותו. התכונה השלילית של הפרישה מכל דבר אחר והתכונה החיובית של התמסרות מוחלטת להיות מוכן ומזומן למען המטרה האחת העילאית. הדבר המשמש כביטוי לכניעת התמסרות זו מכיל אפוא את שני המרכיבים האלה. את השלילי המיוצג על ידי שמן המשחה – הווה אומר, הפרשה והבדלה מכל דבר אחר. ואת החיובי המיוצג על ידי הבשמים וריח הניחות. הווה אומר – העלייה לרצון לפני ה'. לא נמשח דבר והופרש מכל דבר אחר – אלא על מנת שישתעבד לגבוה ממנו. לגבוה מעל גבוה. התמסרות מוחלטת זו אל הגבוה מעל גבוה אינה באה אלא מתוך פרישות מכל מה שלמטה ממנו.

רש"ר הירש

כו

כיצד המשיחה?

"ומשחת אותו" – כל המשיחות כמין כף יוונית, חוץ משל מלכים שהן כמין נזר. רש"י

מהו "אוהל מועד"? 2

"ומשחת אוהל מועד" – כולל המשכן. והזכיר הנכבד שהוא באוהל והוא הארון. ראב"ע

כז

מדוע הזכיר את השולחן תחילה?

"ואת השולחן" – הזכיר השולחן תחילה כי הוא הגדול ויש לו כלים רבים ואחר כך המנורה שיש לה כלים רבים.

ראב"ע

כח

מדוע הזכיר מזבח העולה?

"ואת מזבח העולה" – יש לו כלים רבים.

ראב"ע

מהו ומדוע השינוי ביחס לכלים?

לגבי השולחן ולגבי מזבח העולה נאמר "ואת כל כליו" ואילו לגבי המנורה נאמר רק "ואת כליה" וחסרה תיבת "כל". ונראה שזה טעמו של דבר. ביחס למנורה שהיא סמל

ההתפתחות הרוחנית אין צורך לומר דבר המובן מאליו, דהיינו שגם כל ה"כלים" המכשירים והמעשים שהם בבחינת הכנה למנורה – כלולים במצוות הקידוש. ואילו ביחס לשולחן ולמזבח העולה, אין הדבר מובן מאליו. שכן השולחן מייצג הרווחה חומרית והמזבח מורה את הדרך להתעלות מן המדרגה החומרית החושנית אל רום מעלת הרוח והמוסר.

רש"ר הירש

כט

מהו "וקדשת אותם" ? 1

"וקדשת אותם" – משיחה זו מקדשתם להיות קודש קודשים. כל הראוי לכלי שרת משנכנס לתוכו קדוש קדושת הגוף להפסל ביוצא ולינה וטבול יום ואינו נפדה לצאת לחולין. אבל דבר שאינו ראוי להם אין מקדשים. ושנויה היא משנה שלמה אצל מזבח.

מדוע משיחה בלשון ריבוי?

כל משיחת משכן וכהנים ומלכים מתורגם לשון ריבוי, לפי שאין צורך משיחתן אלא לגדולה, כי כן ציוה המלך שזה חינוך גדלותן ושאר משיחות כגון רקיקין משוחין לשון ארמית בהן כלשון עברית.

רש"י

מהו "וקדשת אותם" ? 2

"וקדשת" – בשמן המשיחה.

מהו "כל הנוגע בהם" ? 1

"כל הנוגע בהם" – על דרך הפשט שהוא כמשמעו כי אם יגע בשר הקודש בלחם או בנזיד או בייין או בשמן או בכל מאכל – יקדש. וככה מזבח העולה שגם בו כתוב קודש קודשים.

ראב"ע

מהו "כל הנוגע בהם" ? 2

"כל הנוגע בהם יקדש" – ויטהר תחילה קודם שיגע בהם לאחר שנמשחו.

רשב"ם

ל

מדוע ההדגשה "ואת בניו" ?

"ואת בניו" – לבדם לא לאחרים.

ראב"ע

לא

מהו "לדורותיכם" ? 1

"לדורותיכם" – מכאן למדו רבותינו לומר שכולו קיים לעתיד לבוא.

מהו "זה" ? 1

"זה" – בגמטריא תריסר לוגין היו.

רש"י

מהו "זה" ? 2

"שמן משחת קודש יהיה זה" – כל שנעשה במתכונת זה למשוח אהרון.

ראב"ע

מהו "לדורותיכם" ? 2

"יהיה זה לי לדורותיכם" – שלא יקבל הפסד.

ספורנו

מהו "לדורותיכם" ? 3

"לדורותיכם" – רק שמודיע שהי"ב לוגין לא יחסרו לעולם ומספר י"ב כמנין "זה" יהיה קיים לדורות.

מלבי"ם

מהו "זה"? 3

"יהיה זה לי" – ולא לעשות שמן משחה אחר.

הנצי"ב

לב

מהו "לא ייסך"? 1

"על בשר אדם לא ייסך" – מן השמן הזה עצמו.

מהו "ובמתכונתו לא תעשו"? 1

"ובמתכונתו לא תעשו כמוהו" – בסכום סממניו לא תעשו אחר כמוהו, במשקל סממנים הללו לפי מידת הין שמן, אבל אם פחת או ריבה סממנים לפי מידת הין שמן מותר. ואף העשוי במתכונתו של זה אין הסך ממנו חייב אלא הרוקח. "ובמתכונתו" – לשון חשבון.

רש"י

מהו "לא ייסך"? 2

"לא ייסך" – הטעם כי היה מנהג ישראל היה לסוך שמן הזכרים גם הנקבות, כי כן כתוב "ושמן לא תסוך". ולסוך מזה השמן אסור לכהן אף כי לאחרים כי שמן המשחה יוצק על ראש המשיח.

מהו "ובמתכונתו לא תעשו"? 2

"ובמתכונתו" – הבשמים הנזכרים ובמשקלם.

ראב"ע

מהו "ובמתכונתו לא תעשו"? 3

"ובמתכונתו" – בחשבון הבשמים של פרשה זו.

רשב"ם

מהו "קדוש הוא"? 1

"קודש הוא" – תכונתו ואפילו יעשהו מחולין. והעושה במתכונתו כמעלה עולה וחטאת לעצמו. ואם עשאו להתלמד בו או על מנת ליתנו לציבור מותר.

מהו "קדוש הוא"? 2

"קודש הוא" זה שמן שעשה משה שקדושתו יתרה, שהסך ממנו חייב כרת.

מהו "קדוש יהיה לכם"? 1

"קודש יהיה זה לכם" זה שמן דורות שאינו שווה לקדושתו של שמן משה ואין חייב אלא הרוקח כמוהו.

אור החיים

מהו "על בשר אדם"? 1

"על בשר אדם" – למדנו שתי משמעויות שלא יוסך על ידי אחרים ולא יסוך את עצמו.

מהו "ובמתכונתו לא תעשו"? 4

"ובמתכונתו" – לא יעשה במשקל סממנים הללו למידת הין, אבל אם פחת או ריבה סממנים אינו חייב.

מלבי"ם

מהו "קדוש הוא"? 3

"קודש הוא" – המתכונת הלז בא לשם ה' על כן הוא מופרש לה'.

מהו "קדוש יהיה לכם"? 2

"קדוש יהיה לכם" – עלינו לנהוג בו קדושה ולא לעשות כמוהו.
הנצי"ב

מהו "ובמתכונתו לא תעשו"? 5

"במתכונתו" – יש לשים לב לדבר שעשיית שמן המשחה שלא לצורך המקדש חייבים עליה רק אם עשהו במתכונתו, דהיינו באותו יחס של תרבות ו"כמוהו" – דהיינו באותה הכמות. ואילו על עשיית הקטורת חייבים רק אם רק עשוה "במתכונתה" אם כי לא באותה הכמות.

רש"ר הירש

לג

מהו "ממנו"? 1

"ואשר יתן ממנו" – מאותו של משה.

מהו זר? 1

"על זר" – שאינו צורך כהונה ומלכות.

רש"י

מהו זר? 2

"זר" שאינו ממשפחת אהרן.

אמר הגאון ז"ל קבלה היתה ביד ישראל שנמשח דוד וזרעו משמן המשחה, לא מלכים אחרים. והוצרך לפרש ככה בעבור שלקח צדוק משמן המשחה שהיה באוהל מועד ומשח בו את שלמה.

מהו זר? 3

יפת אמר כי על זר – שלא מבני ישראל. ולא דיבר נכונה.

מהו זר? 4

אחרים אמרו על שמן המשחה שעשה משה, גם זה איננו נראה בעיני.

והנה אין הפרש בין שמן המשחה שעשה משה ובין הנעשה אחר כך שהוא כמוהו. וחזן ממשפחת דוד איננו כתוב. ולפי דעתי כי כל המצוות אמת הם לדורות ישראל, כמו שלא יעלו עולה רק במקום הנבחר. והנה גדעון ושמואל גם אליהו בהר הכרמל העלו עולות. והזכרתי גדעון בעבור שהעלה עולות ואינו כהן. גם כן שמואל, כי לא יועיל אם היה מבני קורח. והנה הכל הוראת שעה. גם ככה נוכל לומר בדברי שלמה, כי על הוראת שעה ביד נתן הנביא או גד נמשח בשמן המשחה.

ראב"ע

מהו "ממנו"? 2

"ממנו" – משמן שעשה משה.

רשב"ם

מהם גדרי האיסור בשימוש בשמן המשחה?

הכתוב אומר "שמן משחת קודש יהיה זה לי לדורותיכם" והיה ראוי שיאמר שמן משחת קודש יהיה זה לאהרון ולבניו לדורותם כאשר אמר בבגדים. כי עכשיו שלא הזכיר רק הם עצמם ואמר שלא ינתן על זר, יהיה במשמע על כל אדם חוץ מן הנזכרים עצמם.

כך הדבר – ציוה שימשח בו עתה אהרון ובניו ואמר "שמן משחת קודש יהיה זה לי" למשוח בו משיח קודשי אשר אבחר בו "לדורותיכם" ולא ינתן על זר שאיננו לי. ולכן ימשחו בו המלכים והכהנים הגדולים כי שניהם משיחי ה'. וכתוב "מצאתי דוד עבדי בשמן קודשי משחתיו" בשמן שהוא משחת קודש לי.

מהו גדר האיסור "על בשר אדם לא ייסך"?

"על בשר אדם לא ייסך" – אזהרה בכל אדם כי לא אמר על בשר זר לא ייסך. והטעם שיוצק מן השמן על ראש אהרן למושחו וימשח גם בניו. אבל לא יסוך בו בשר שום אדם, אפילו הכהנים המשותחים כאשר סכין הבשר בשמנים הטובים ומורחין בהם הבשר בידים משוחות אחרי הרחיצה. וזהו פשוטו של מקרא ומשמעו. וכך אמרו רבותינו מנין לכהן גדול שנטל משמן המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו שחייב? שנאמר "על בשר אדם לא ייסך".

רמב"ן

מהו "ממנו"? 3

"ואשר יתן ממנו" – מאותו של משה.

רק זר אצלו לא מלך וכהן גדול.

מלבי"ם

מהו זר? 5

"ואשר יתן ממנו על זר" – שלא נצטווה בפירוש הרי הוא זר.

הנצי"ב

מדוע איש זר עובר בשימוש בשמן המשחה?

שמן המשחה הוא החותם האלוקי של קידוש אנשים ועצמים. מובן הדבר כי איש אשר יעשה כמתכונתו של ה"חותם" הזה "ואשר יתן ממנו על זר" – כמעשהו כמעשה כפירה בעבודת קדושת ה', או כמעשה העושה את הקידוש האלוקי חולין ודינו כרת – הווה אומר: הוא נעקר מחיי ישראל בהווה ובעתיד.
רש"ר הירש